№ 80 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 80 (172) **Hod II.** **Wilnia. 5 kastryčnika 1917 h.** **Cena 5 fen. (3 kap.)**

BATALIJA U FLANDRYI.

4 kastryčnika.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Worahi abstreliwali belhijskie wakolicy i miastečki u Flandryi daloka za našym frontam. U načy ad lesu Hutholct da Lis wializarnaja artyleryjskaja bitwa trywała dalej, nie słabiejučy. Siahońnia rańcaj jana dajšła da barabannaho ahnia. Silnymi anhielckimi šturmami ŭ zawaroci ipra pačałasia nowaja batalija u Flandryi.

Front niamieckaho Naślednika: U wiečara pačaŭsia abstrel wiaršyny 344 na ŭschodzi ad Samońje. Paśla francuzy hustymi mssami pačali šturm proci adabranych nami ich pazycij. Artyleryjskim ahniom i štykami my adbili ich, učyniŭšy ŭ ich wialikije straty.

Uschodni teatr.

La Jakobštadtu, Dźwinska i na Zbruču, a także ŭ zawaroci Dunaju pad Galacam — momentami ahoń.

BERN. Francuski pasoł u Šwejcaryi, Bo, pakidaje swajo miejsco, jakoje zajmieć b. minister finansoŭ, Tjery, s tytułam paŭnamočnaho ministra. Hetyje naznačeńnie zwiazywajuć z dumkaj francuskaho uradu padhatawacca da spadziewanych mirnych pierehaworaŭ.

ŽENIEWA. U adkaz na tarhowuju umowu miž Holandzijej i Niamieččynaj ab wywazie ŭ Niamieččynu tawaroŭ Ameryka pastanawiła zadzieržać 85 holandzkich parachodaŭ, ahulnaj jomkaściu 300.000 tonn, jakije znachodziacca ŭ amerykanskich portach.

CIURYCH. Demokratyčnaja konferencija ŭ Pieciarburzi pierewahaj 610 hałasoŭ proci 585, značyć, tolki 25 ciu hałasami rezoluciju bolšewikoŭ ab pačatku mirnych pierehaworaŭ toj-čas.

PIECIARBURH. (P.T.A.). Demokratyčnaja konferencija ŭsiemi hałasami pastanawiła nie raschadzicca, pakul nia budzie utworena ŭradowaja ŭłaść, zhodliwaja z ducham demokracii.

PIECIARBURH. (P.T.A.). Hłaŭny kamitet flotu padaŭ marskomu ministru swaje žadańnia, katoryje majuć charakter ultimatuma. Tady admirał Wierdierewskij zahadaŭ raspuścić hety kamitet i wybrać nowy. Adnak, schod depu'atoŭ bałtyckaho flotu pastanawiŭ admowicca wybirać i predłažyŭ ministru dajšci uhody s kamitetam.

U zwiazi z buntam Korniłowa urad zpaweščaje ab adstaŭcy abo pierawodzi 31 dywizyonnych i pałkawych načalnikoŭ.

PIECIARBURH. (P.T.A.). Konflikt miž marskim ministerstwam i hłaŭnym kamitetam bałtyckaho flotu uładžen pieciarburskaj radaj rab. i sałd.

PIECIARBURH. Pani Suchomlinowa prasiła ŭrad nię wysyłać u Sibir jaje zasudženaho muža, a pakinuć jaho ŭ Pietrapaŭłaŭskaj krepaści. Minister sudoŭ, jak kažuć, zhodziŭsia na heta.

PIECIARBURH. (P.T.A.). S pryčyny damahańnioŭ žaleznadarožnich urad načyŭ kamisiju dziela pierehladu pensij słužačym. Razam s tym urad zrabiŭ rewiziju žaleznadarožnych taryfoŭ, kab spryčyny ahulnaj daryžyni pawialičyć pensii słužačym.

BERLIN. 3.X. Učora ŭ wiečary u impierskaho kanclera adbyŭsia palityčny wiečar, na katorym byli členy Rejchstagu i pruskaho sejmu, ŭsie ministry, statssekretary i dyrektary departamentoŭ. Palityčnaja hutarka tryważa da pałunačy.

BERN. Kongres sajuza socyalistoŭ Seny ŭsiemi hałasami wykluču Herwe s socyalistyčnaj partyi. Toma i Košen padali hołas za wyklučeńnie.

BERLIN. (W.T.B). Nowyje udačy padwodnych łodak u kanali Lamanš i ŭ Paŭnočym mory: 4 parachody, 1 parušnik i 1 rybałoŭ.

LONDON. Nowy anhlicki wajenny kredyt dachodzić 12½ miljardoŭ marak.

TOKIO. (Reŭter). Tajfun zrabiŭ tut strašennaje zniščeńnie. 100.000 ludziej astalisia pad hołym niebam. Sotni ranieny abo pahibli.

KOUNA. Na 30 wieraśnia h. h. „niamieckich“ rubloŭ było ŭ abaroci 118.679.232 rub. proci 102.549.732 rub. na 31 žniŭnia.

Hraf Černin ab suświetnym miry.

Na bankieci, dadzienym u Budapešci na čeść aŭstryjackaho ministra zahraničnych spraŭ, hr. Černina, apošni ŭ doŭhaj pramowie, miž inšym, skazaŭ:

„Miljony ludziej, katoryje bjucca u akopach, chočuć wiedać, za što jany bjucca... Europa paśla hetaj wajny pawinna apiercisia na nowych internacyonalnych praŭnych asnowach. Treba dajšci zawiereńnia, što nia budzie bolš wojn dziela rewanžu. Treba wyklučyć wajnu z užytku palityki. Na internacyonalnych asnowach i pad ahulnym kantrolem pawinno być prawiedzieno ahulnaje, roŭnamiernaje i paśledawacielnaje razzbrojeńnie ŭsich dzieržaŭ świetu, a wajennyje siły pawinny być dawiedzieny da najmienšaho čysła, wymahanaho praŭdziwaj patrebaj. Wialikaja abmyłka dumać, bytcym mir paśla wajny budzie pradaŭžać dzieło tam, dzie jano zatrymałosia ŭ pačatku wajny. Najwialikšym nieščaściem paśla hetaj suświetnaj katastrofy było-by toje, kali-b paśla mira dzieržawy dalej zbroilisia by tak, jak raniej. Wializarnyje floty nia buduć mieć nadalej nijakaj mety, kali ŭsie dzieržawy świetu zabaspiečać swabodu na marach. Suchaputnyje wojski pawinny być ahraničeny akurat na hetulki, kab mahli padtrymliwać unutreny ład. Treba dumać, što u apierašniaje pakaleńnie nie dažywie da kanca hetaj wialikaj mirnaj pieramieny. Ale naša pawinnaść — uskoryć jaje i ustanawić jaje asnowy.

„Kali ahulnaje razzbrojeńnie abiernіecca ŭ fakt, dyk možem admowicca ad pašyreńnia hranic našaj dzieržawy, — samo saboj, kali worahi zusim ačyściać našu ziamlu. Dalej, pry zamireńni my pawinny mieć peŭnaść, što našy worahi paśla mira pakinuć dumku ab ekonomičnaj wajnie z nami.

«Hetkije našy staryje warunki, dy jany nie zmianilisia i ciapier. Ale heta prahrama nia može abiazywać u kožnym časi. Kali našy worahi prymušać nas pradoŭžyć wajnu, dyk nam prydziecca pierehladzieć jaje i dabiwacca zapłaty. Ja ŭ hety moment zajaŭlaju, što na hetkaj asnowie možna dajšci mira. Kali-ž wajna budzie tryważ dalej, my pakidajem sabie wolnuju wolu. Ja ćwiorda pierakonan, što cieraz hod my budziem u ješče lepšych warunkach, čym ciapier... Ja nia lišnie optymistyčna dumaju ab achwoci sajužnikoŭ mirycca na hetkaj asnowie. Pierewažywajučaja bolšaść čelawiečestwa žadaje hetkaho mira, dy hetamu praciwicca žmienia ludziej».

Niamiecki oficyoz «Nordd. Allg. Ztg.» piše:

«Ahulnaje suświetnaje razzbrojeńnie, prymusowy uhodliwy sud, admowa ad terytoryalnych zdybyčaŭ, biezwarunkowaja ekonomičnaja swaboda!— woś prynсypy, katoryje mahli-by uścierahčy świet ad paŭtareńnia pierežywanaj nami katastrofy... Ale aŭstryjacki hasudarstwieny muž, hr. Černin, nie pakidaje sumlewańnia: kali worahi chočuć wajewać dalej, dyk i my wolny i nie zwiazany z apawieščenaj prahramaj“.

Wilnia, 5 wieraśnia.

Čym bližej toj čas, kali biełaruski narod, razarwany wajennym frontam na dźwie časci, budzie pryzwan ćwiorda i jomka skazać swajo ważkaje słowo, jak jon choče ŭładzić swajo budučaje žyćcio, — tym ciaśniej pawinny my hurtawać, ciaśniej złučać rady čynnych rabotnikoŭ na rodnaj niwie. Raboty pierad nami — biaz konca mnoha: my padychodzim da realizacii taho, što ješče dwa-try hady tamu nazad wydawałosia nam dalokim, niedaścihłym ideałam...

Roznymi darohami jduć biełarusy roznych kirunkoŭ, roznych palityčnych partyj da adnej mety. I krajnije socyalisty, i ŭmiarkawanyje elementy, i rabotniki, i buržuazija — ŭsie pa-swojmu starajucca dajści woli dla Biełaruskaho Narodu. A jarki prykład zrazumieńnia patreby jednaści ŭsich biełarusoŭ pry budawańni asnoŭ budučyny dajuć nam našy braty s taho boku frontu, dzie Biełaruski Nacyonalny Kamitet, Biełaruskaja Centralnaja Rada zdaleli sabrać usich našych dziejačoŭ, zdaleli zaprehčy da supolnaj pracy predstaŭnikoŭ usich

kruhoŭ biełaruskaho hramadzianstwa, zbudziŭšy nacyonalnuju świadomaść u tych synoŭ našaho narodu, katoryje ŭ časi haniebnaho ucisku biełarusoŭ pad panawańniem rasiejsk. caryzmu spali. Danas dachodziać wiestki, što doŭhi rad predstaŭnikoŭ denacyonalizowanaj biełaruskaj intelihiencii, pracawaŭšych dla čužych nacij, razam adhuknuŭsia na pryzyŭny klič rodnaj ziamli, i woś čyślenyje hramadzkije pracaŭniki, prafesary, predstaŭniki wolnych prafesij, nawat wialikije ziemleŭłaśniki, zabyŭšyjesia ab swaim biełaruskim pschodžeńni, ciapier kožyn u swaim kruhu pracuje dziela biełaruskaj sprawy

«Zwarušeny nareści duch narodny,
«Ja wieruju, biazzłodna nie zamrel»

praročyŭ u adnym sa swaich sonnetoŭ Maksim Bohdanowič, i praroctwa jaho zbywajecca.

Padobnież, ja u Rasiei, my bačym ruch da jednaści i miž biełarusami z hetaho boku wajennaho frontu. I tut pobač z biełaruskimi rabotnikami i demokratyčnaj intelihiencijej, pobač sa świadomym sielanstwam i radykalnaj moładziu wystupajuć na palityčnuju arenu predstaŭniki biełaruskaj buržuazii, wialikšych ziemleŭłaśnikoŭ i inš. Hłybokije rožnicy ŭ pahladach i stanowych interesach, katoryje dzielać ich u hramadzkim žyći, znikajuć u sprawach ahulna-nacyonalnaj palityki, — i ŭsie jany zychodziacca na supolnych palityčnych wystupleńniach. Palityčny klič, wystaŭleny biełaruskej demokracijej, złučaje ŭsie hrupy i jednaje ich čynnyje siły, — a jarkuju prajawu hetaho my bačyli na schodzi 30 wieraśnia ŭ Biełaruskim Klubie, dzie tak solidarna, tak družna pramaŭlali predstaŭniki ŭsich biełaruskich hrup i partyj, nikoha nie wyklučajučy. I ŭ hetym—dokaz palityčnaj daśpiełaści biełaruskaho hramadzianstwa.

Tolki u adnej sfery biełarusy z hetaho boku frontu nie zdaleli dajści taho, čaho dajšli našy braty ŭ rasiejskaj Biełarusi. Heta — ŭ sfery katalickaho duchawienstwa. Pad toj šas, jak tam — za krywawaj miažoj — naličajuć na ziamli Biełaruskaj bolš sotni ksiandzoŭ, katoryje orhanizawalisia i złučyli swaje siły dziela pracy dla biełaruskaj sprawy, — u nas pad ciažkaj rukoj wyšejšaho polskaho duchawienstwa čyślenyje ksiandzy-biełarusy ŭsio jašče nia majuć śmiełaści i siły ćwiorda wystupić dziela abarony nacyonalnych prawoŭ biełaruskaho narodu. Ale my wierym, što, jak usiudy, tak i ŭ kaścieli skončycca panawańnie adnej nacii nad druhimi, skončycca panawańnie dzikaho nacyonalizmu, i katalickije ksiandzy, uhledajučysia na rabotu biełaruskich ksiandzoŭ za frontam, a tak sama tutejšych prawasłaŭnych świaščenikoŭ, zrazumiejuć, što ich pawinnaść — iści z narodam i słužyć jamu, a nia być pasłušnaj rukoj worahoŭ biełaruskaj sprawy.

Dziela mira.

Nadrukawanaja nami ŭ apošnim numery telehrama z Rymu apawieščała, što na paryžskaj konferencii sajuźnikoŭ buduć nia tolki wajennyje predstaŭniki Rasiei, Francii, Anhlii i Italii, ale tak sama ich ministry zahraničnych spraŭ. My zrazu zwiarnuli uwahu našych čytačoŭ na hetu telehramu, pamieščajučy jaje na wydatnym miejscy, bo i zapraŭdy jana maje wialikuju wahu: jana pakazwaje, što na paryžskaj konferencii sajuźnikoŭ buduć razhledać nia tolki čysta wajennyje sprawy, ale i sprawy mižnarodnaj palityki, i nia može być nijakaj sporki, što konferencija pawinna budzie zakranuć sprawu mira.

Plan sajuźnikoŭ zwajewać centralnyje dzieržawy hoładam, zaciahiwajučy wajnu biez kanca i wystaŭlajučy na zmienu adnu za adnej armii anhlickije, amerykanskije, a mo i ješče inšyje, — nie ŭdajecca. Nie kažučy ŭžo ab tym, što na błokadu Niamieččyny na mory niemcy adkazali balučaj dla Anhlii padwodnaj wajnoj i nialičenymi nalotami na anhlickije pramyšlenyje centry, — wypadki ŭ Rasiei, a ciapier i ŭ Italii wielmi papsawali sprawy koalicii. Žadańnie mira, nia hledziačy na ŭsie oficyalnyje wajaŭničyje zajawy, raście ŭ Rasiei ŭsio bolej, i rewolucyjnaja demokracija dachodzić da taho pierakonańnia, što zaciahiwańnie wajny sulić lichi kaniec sprawie swabody narodaŭ Rasiei. I my dumajem, što rasiejski ŭrad, astajučysia wiernym umowie nie rabić separatnaho mira, ŭsiož taki nie sidzić biazčynna, a pracuje na dyplomatyčnaj darozi, kab sajuźniki Rasiei zhodzilisia solidarna ŭčynić kroki dziela zamireńnia.

Treba adznačyć, što dyplomatyčnaja rabota abiedźwych wajujučych hrup u apošnim časi jdzie śmat bolš enerhična, čym za ŭwieś čas wajny. Užo samaje wystupleńnie Papieža pakazwaje, što moment dziela mirnych krokaŭ nabližajecca. Samo saboj razumiejecca, što praročyć, kali skončycca wajna, my absolutna nia možem: dziela hetaho trebałob znać naskroź jak militarnaje, tak i ekonomičnaje pałažeńnie ŭsich wajujučych dzieržaŭ, treba-b zważyć układ hramadzkich sił u kožnaj z ich, trebało b zwiedać usie finansowyje adnosiny miž imi i zaležnaść kožnaj ad jaje sajuźnikoŭ. Dyj nawat wiedajučy ŭsio heta nielha zabywacca, što niejkaje niespadziewanaje zdareńnie može wyzwać u internacyonalnych adnosinach taki-ž samy kruty pawarot, jak wystreł Pryncypa ŭ Serajewi, pasłužyŭšy za syhnał da suświetnaj wajny. Ale adno možem napeŭna skazać: praca dziela mira zachapiła ŭžo ŭsie čynnyje siły ŭ wajujučych dzieržawach, i płady jaje pawinny paśpieć skora.

Daj-že, Bože, chutčej!..

M. M-ski.

U Wilni i wakolicach.

—•—

× 70-lećcie Hindenburha. U aŭtorak, 2 kastryčnika, niamiecki narod światkawaŭ dzień naradzin swajho nacyonalnaho hieroja, Hindenburha, skončyŭšaho 70 hadoŭ. U Wilni ŭsie uradowyje gmachi wywiesili flahi, a «Soldatenheimy» ŭładzili ŭ wiečary światkawańnie s pramowami, śpiewami i muzykaj.

× Świato žydoŭskich rabotnikoŭ. Hetymi dniami žydoŭskije rabotniki miesta Wilni światkawali dwadcacilećcie žydoŭskaho rabotnickaho ruchu. Tawaryšy ŭsich krajowych nacyonalnaściej i ŭsich demokratyčnych orhanizacij ščyra witali ich z hetaj pryčyny u adresach i praz wusny deputacij. Biełaruskije rabotniki hetak sama adhuknulisia na jubilej rabotnikoŭ-žydoŭ i pasłali im hetki prywiet:

«Biełaruskaja socyał-demokratyčnaja rabotnickaja hrupa i wilenskaja hrupa biełaruskaj socyalistyčnaj hramady šluć swoj ščyry prywiet i horača witajuć towaryšoŭ-žydoŭ s pryčyny dwadcacilećcia žydoŭskaho rabotnickaho ruchu, pałažyŭšaho nialičenyje achwiary u słaŭnaj baraćbie pracy s kapitałam— za spaŭnieńnie suświetnych idealoŭ proletarjatu.

«Rabotniki-biełarusy wyskazywajuć ćwiorduju wieru, što žydoŭski i biełaruski proletarjat našaho kraju u zmahańni za prawy pracoŭnaho narodu budzie zaŭsiody iści razam u imia ahulnaho proletarjackaho kliča: «Pracawitaja biednata ŭsich krajoŭ, złučajsia!»

× Nowyje biełaruskije škoły. Hetymi dniami ŭ wakolicach Wilni adkrywajucca try nowyje biełaruskije narodnyje škoły. Usie jany—adnoklasowaho typu.

Škoły buduć: u Rukojniach, Miednikach i Słabadzie.

× Ceny na tytun i tabaku. Ceny na tytun da kureńnia (machorka) u drobnaj pradažy naznačeny pa 8, 10, 12 i 14 m. za ras. funt, a za tabaku dziela niuchańnia i «žyłku» — 4.40, 5.20 i 6.40 m. za ras. funt. Pošlina s tytunu da kureńnia stanowić 40% jaho pradažnaj cany, a s tabaki i «žyłki»—50%.

× Temperatura. Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za apošnije dni była (pawodług Celsija):

	najwysz	najniž.
30—1	+ 11,5°	+ 0,0
1—2	+ 10,0	+ 0,0
2—3	+ 19°	+ 8,0

Z USIAHO KRAJU.

BIEŁASTOK. Za apošni čas było iznoŭ niekolki kradziežaŭ u miestowym lesi.

Na žydoŭskaje świato Strašnaj Nočy hrabieżcy abrabawali jubilerski mahazyn na Surażskaj wulicy 8 i kramu z žanockaj apratkaj na Miestowym placu 19.

HRODNIA. I tut ad 1 kastryčnika možna chadzić pa wulicah tolki da 10 hadz. wiečara.

Tut pačalisia ŭ škołach wosienskije wakacii. Škoły adkryjucca iznoŭ 15 kastryčnika.

HRODNIA. Ceny dla zwozčykoŭ naznačeny hetkije: da 20 min. jezdy—1, 20 m., da 45 min. — 3 m. U načy — na 1 m. bolej. Za bahaž bolš 25 kil. wahi (1½ puda) — 1 m.

Pierażytki pahanskaho świetahladu u biełarusoŭ.

(Hladzi u № 68—78 «Homana»).

III.

Pry pomačy snoŭ i niekatorych inšych pryčyn, pierwabytny čeławiek rawučyŭsia duchatwaryć nieżywyje rečy, pryjšoŭ urešci da taho wywadu, što jak jon sam, tak i ŭsio akružajučaje jaho dwajčasto: što zawidawočnaj materjalnaj abałonaj kryjecca wa ŭsim istota niematerjalnaja.

Heta byŭ wielmi ważny krok napierad u pracessie razwićcia čeławiečaj myśli. Ważen jon i sam pa sabie i pa swaich dalejšych wynikach. Kali raniej, u peryod fetyšyzmu, čeławiek znaŭ addzielnyje rečy, to, razwiwajučysia, jon henyje addzielnyje rečy hrupawaŭ. Z hetaho woś što wyjšło: čeławiek, prymieciŭšy adnastajnaść wiadomaj klassy jawišč, robić wywad, što adnastajnymi jawiščami kiruje adnarodnaja wola. Ale wolu jon znaje tolki ŭ asobach; dziela hetaho jon tworyć *asabowyje* čynniki, kirujučyje hetymi jawami. Hetak sama, jak kaliś jon pierenasiŭ na akružajučyje jaho rečy ŭłasciwaści swajej asoby, tak i ciapier wyabrażanyje čynniki pryrody jon nadzielaje ŭłaściwaściami ludzkimi. Hetkim čynam nastupaje stadzija *politeizmu*, kali uasabliwajecca pawietre, wada, niebo i inš.

Charaktar hetych uasableńnioŭ, ich gatunak, ich miera i siła zaležyć, hałoŭna, ad ahulnaho wyhladu pryrody, siarod jakoj žywie danny narod. Wialikšyje kontrasty ŭ akružajučaj čeławieka pryrodzie pabudžali fantaziju jaho twaryć bolš jarkije mityčnyje typy; u krajoch z miarkoŭnym klimatam i małymi kontrastami u pryrodzie mityčnyje typy wychodzili bolej bleднyje.

Našy, biełaruskije mityčnyje typy mabyć nasili charaktar tolki poetyčny, pazbaŭlenyj hroznych, uražajučych dušu rysoŭ. U dadatku, ad našych mityčnych typoŭ zachawalisia tolki abryŭki, kawałački, pa jakich nielha užo ujawić wa ŭsiej paŭnacie kolišnich bahoŭ.

Čur — bažstwo radawoje, protoplasta rodu, jaki i pa śmierci spryjaje swajmu rodu i abaraniaje členaŭ swajho rodu ad usiakich nieprychilnych duchaŭ. Čur ličyŭsia abaroncam hranic radawych ziamiel, jon nie pazwalaŭ pranikać za swaje mieży druhim ducham. Biełaruskaje słowo «adčuracca», značyć rezka ad čaho admowicca.

Chatnik, (epitet—„haspadar"). U waabražeńni biełarus Chatnika nadzielaje ŭsimi atrybutami dobraho haspadara. Tyje, kamu jon „zdawaŭsia" kažuć, što jon wyhladaje stareńkim dziadulom, s siwoj baradoj i doŭhimi siwymi wałasami; adzieť jon u biełe nasoŭ i padpiarezan dziahaj. Spić jon na piečy. Ustaje rana i štoŭchaje pieŭnia. Piewień, s pierepałochu, łopaje kryłlami i kryčyć, čym budzić haspadaroŭ da raboty. Časam, apawiedajuć, Chatnik wyduwaje ahoń i idzie z łučynkaj u kleć pieresušać žboże, karmić kaniej i dahladać karoŭ. Hetkaja rupliwaść «haspadara» wielmi karysna: zboże sporycca, statak zdarowa hadujecca. Jon lubić družnuju, zhodnuju siamju: niespryjajnych siamji siemjaninoŭ jon dušyć, nawaliwajučysia u śnie na hrudzi. Kali maje stacca ščaście ŭ chaci, tady jon tancuje pa ławie; kali nadchodzić nieščaście jakoje, to jon zawywaje pa načach.

Jeŭnik, Łaźnik i Chlaŭnik padobny pa charaktaru na damawoha; miejsco prabywańnia ich widočna s samoj nazowy.

HRODNIA. U miestowym okruzi Hrodni treba da 15 kastryčnika zapłacić padatki pramysłowyje, z nieruchomaściej i hałoŭščynu.

KAZŁOWY ŁUH, Sakolsk. paw. 27 wieraśnia u sielanina Aleksandra Dombroŭskaho ukrali maładoha kania.

RAHOWA. Sa stajni Pietra Bartaševiča ukradzieny čorny i kaštanawy koni, a u Julijana Turoŭskaho — čorny i świetły kaštan.

SIDRA, hrodziensk. paw. — z narodnych zababonaŭ. 25 hadoŭ tamu nazad tut strašennie parošyłasia chalera. Adzin znachar skazaŭ, što niaboščykam nudna na mohiłkach, dyk, kab ich pawiesialić i supakoić, treba tam sprawić wiasielle s tancami. Paśla doŭhaho šukańnia znajšli ŭrešci chłopca i dziaŭčynu, katoryje zhodzilisia spraŭlać wiasiella na mohiłkach. Usio noč skakali nad niaboščykami. Kažuć, što niaboščyki hetak razwiesialilisia, što adraklisia ad dalejšych achwiar, i chalera tojčas spyniłasia.

LIDA. Tutejšaje nasialeńnie ŭ daŭnyje časy składałosia z uniatoŭ i katalikoŭ, dy ŭ XVI stalećci pierewažywali uniaty. Katalicki kaścioł asnowan u 1387 hadu. Pry wialikim kniaziu Zygmoncie Aŭhuście tut šyryŭsia takže kalwinizm i luteranstwo. U XVI stalećci jezuity načali baraćbu z hetymi wierami, i ŭ XVIII stalećci ad ich nie astałosia nijakaho śledu. Istnujučyj ciapier katalicki kaścioł pabudowan u 1670 hadu na miejscy staroha dreŭlanaho. U 1672 hadu tut asnowan klaštar karmelitoŭ, katory istnawaŭ roŭna 200 hadoŭ. U 1758 hadu załožen byŭ klaštar pijaroŭ, dy ŭ 1843 h. zhareŭ. Sa starych budoŭli astaŭsia tolki ŭspamianuty klaštar franciškanoŭ, dzie ŭ mirny čas pamieščałosia rasiejskaje aficerskaje sabrańnie, a ciapier pamieščajecca niamiecki „Soldatenheim“.

BIERESTOWIČANY. Tut starasta zatrymaŭ niejkaho padazrycielnaho čeławieka, nia mieŭšaho pry sabie nijakich dakumentoŭ. Miž imi uzniałasia zajadłaja bitwa, i nieznajomy baraniŭsia nažom. Paśla wyjawiłosia, što heta— ŭciokšyj z aŭstyjackaho pałonu rasiejski wajenny.

KOUNA. Ruch na wulicach i tut ad 1 kastryčnika dapuskajecca tolki da 10 hadz. wiečara.

KOUNA. Kab dać abraz ab warunkach tutejšaho žyćcia, drukujem tut spis praduktoŭ, wydanych na dušu za minułyj tydzień:

50 hr. ($^1/_8$ ras. funta) krup—canoj 20 fen. za funt;
1400 hr. ($3^1/_2$ funta) bulby — 10 fen. za funt.
30 hr. cukru — 2 m. 10 fen. za f.

Apryč taho možna dastać mydlany parašok pa 90 fen. za niam. funt i sol pa 27 fen. za ras. funt.

ALEKSOTA, pad Koŭnaj. 27 wieraś. a 7 hadz. raniacaj u dwuch chłapcoŭ 15 i 17 hadoŭ adabrali karowu, jak zdajecca, kradzienuju. Chłopcy ŭciakli.

SUWAŁKI. Naše miesto—heta kalonija manastyra ŭ Wihrach, za niekolki wiorst ad Suwałak nad woziaram tahož nazwańnia. Manastyrski kaścioł ciapier stanowić ruinu; jak mnoha inšych pamiatnikoŭ minuŭščyny, i hety stanowić achwiaru wajny. U XVII stalećci w kn. litoŭski Władysłaŭ IV padarawaŭ kamedułam woziero Wihry z wakolicami, katoryje paśla byli ješče pašyreny. Kameduły pabudawali tut kaścioł, u katorym freski malawaŭ Sangiewič. Tapor wyniščyŭ tut abšyrnyje lasy, katoryje ustupili miejsco niwam. Pryor Ildefons zbudawaŭ mały kaścioł z drewa, nawakoł katoraho za panawańnia Aŭhusta Silnaho raskinułasia wioska, paźniej atrymaŭšaja prawy miesta. U Wihrach pierad samym razdzielam Polšču było asnowano biskupstwo, a pieršym biskupam byŭ Michał Karpowič, słaŭny pramoŭca, cieło katoraho ležyć u sklepi ŭ adkrytaj trunie.

SIENKANY, Suwalsk. paw. Sioleta ŭ letku 17-hadowy Jonas Dobruk, iduču s siabram Puranisam, napaŭ na apošniaho na darozi z Lejpun, ciažka raniŭ jaho i zrabawaŭ 3159 rub. Akružny sud zasudziŭ maładoha razbojnika na $3^1/_2$ hodu u papraŭčy wastroh.

LIBAWA. U adnym s tutejšych sadoŭ z adnaho rastka wyraśli 4 harbuzy wahoj razam 9 pudoŭ.

MITAWA. Łatyšskaja hazeta «Cilmenes Sinas» s pryčyny utwareńnia Krajowaj Rady Kurlandzii piše pad zahałoŭkam „Nowy addzieł u historyi Kurlandzii“:

„Krajowaja Rada Kurlandzii pastawiła našu staronku pad zaščytu Niamieččyny. Ŭ pačatku wajny, peŭnie, mała chto moh spadziewacca hetkaho kanca. Chod wainy addzialiŭ Kurlandziju i jaje žycharoŭ, u tym liku łatyšoŭ, ad byŭšaj baćkaŭščyny ich. Apošnija prypadki pryniešli asabliwa ciažkije paśledztwy i maiuć wahu dla łatyšoŭ. Zadača łatyšoŭ ciapier u tym, kab zžycca z nowymi warunkami žyćcia, nawat i tady, kali jany — zusim čužyje. Adnak, łatyšom zaŭsiody ŭdawałosia zabaspiečyć swajo pałažeńnie ŭ miežach mahčymaści. Nichaj i kurlandzkije łatyšy i hetym razam pryłažać swaju ruku da adbudowy kraju pry nowych paradkach. Im biezsporna udasca zabaspiečyć swaje nacyonalnyje prawy na asnowie jednaści“.

RYHA. 29 wieraśnia adkryŭsia nanowa niamiecki teatr. Ihrali druhuju čaść trylogii Šyllera «Wallenštejn».

RYHA. Wiestki «National Tidende» z 26 wieraśnia ab razstreli tut niemcami 6 členaŭ rady rab. i sałd. nia zhodliwy s praŭdaj. Členaŭ rady rab. i sałd. nawat nie areštawali, i naahuł, niemcy ŭ Ryzie dahetul nikoha na śmierć nie zasudzili.

Oficyalny addzieł.

Apawieščeńnie.

P. Hałoŭnakamandujučyj 10 armiej za minuły miesiac nałažyŭ hetkuju kontrybuciju na nižepisanyje hramady etapnaj terytoryi:

Zmiej. Ab kožnym skolki-niebudź zamožnym sielaninie u nas kažuć, što «jamu źmiej hrošy nosić», i wy sustrecicie šmat ludziej, jakija na swaje wočy bačyli nibyto hetkaho źmieja. Žywie źmiej u kleci, nikomu nie pakazywajecca. Tudy jamu haspadynia nosić na strawu niasolenuju jaječniu. Zasierdziŭšysia, jon mšcić pažaram. Z wyhladu padobien jon da zwykłaho wuža, ale šmat bolšy, — ŭwieś załaty, haryć, jak žar, i maje krylla.

Piarun — boh niabiesnaho ahnia. Piarun zabiwaje, strelajučy kamiennymi strełami u kłubach ahnia. Strely zabiwajuć, a ahoń palić. Swaje strely jon puskaje najbolej na čarciej, ale zamiest čorta može zabić i čeławieka, kali kala jabo schawaŭsia čort.

Wadzianik — žywie ŭ žywoj wadzie; kožny wir maje swajho wadzianika; jany žywuć i u hłybokich krynicach, na dnie wazior i rek,—u hetkich miejscach, dzie jany nie zamierzajuć. Wadzianik bytcym topić ludziej, ciahnuč ich da sabie na dno.

Rusałki. U wadzie žywuć i rusałki. Choć jany mohuć ličycca ziemnawodnymi, bo sidziać u wadzie tolki ad wosieni da rusalnaj niadzieli. Pakul rusałki nia wyjduć z wady, niebiaspiečna kupacca, bo abo jakaja chwaroba prystanie, abo rusałki utopiać. Majuć wyhlad jany pryhožaj kabiety z raspuščenymi wałasami.

Lesawik (epitet Dabrachot). Nad lesami i ŭsim, što ŭ ich, panuje Lesawik. Rostam jon ŭ rowień taho lesu, ŭ jakim žywie. Jon može pawialičacca i mienšycca, dapasoŭwajučysia da ŭzrostu lesu. Jon wielmi duży: kali razhulajecca ŭ lesi ŭ času bury, to s kareńniami wyrywaje hramadnyje duby, łamaje staletnije sosny. Žywie jon u «matačnika», heta ŭ siaredzinie puščy, ŭ miejscy saŭsim niedastupnym zwykłamu śmiarotniku. Kali chodzić Lesawik, za im pachadžaje stadami ŭsiakaja žwiaryna. Haława jaho pakryta doŭhimi wałasami, sam addzieł u źwieračyje skury, poŭsciu nawywarat. Kali wiasioł, jon „rže“, chachoče; kali sumny, ryčyć, jak miadźwiedź.

Padwiej — heta duch, jaki kružycca ŭ wietry.

IV.

Razwiwajučysia, pierwabytny čeławiek nia moh nie prymiecić tej zaležnaści, ŭ jakoj znachodziacca raśliny ad sonečnaho ciepła. Kali čeławiek užo uświadomiŭ sabie, što biez ciepła i świetła nia može być raślinnaho žyćcia, to z hetaho nia trudna było zrabić wywad, što biez raślin nia mohuć žyć žywioły, z biaz tych i druhich nia može žyć i čeławiek. Hetaja świadomaść prywieła da bahatwareńnia sonca, jak krynicy ciepła i świetła, jak pładatworčaho pačatka, Dažd—Boha, a bahatwareńnie sonca wiało da stwareńnia sonečnaho kultu.

Biełarusy, jak ratajski narod, u swaich pahladach, abradawych pieśniach i światkach, zachawali niemała hetkich charakternych asobnaściej, jakije jasna pakazywajuć adnośce kolišniaho sonečnaho kultu. Praŭda, ŭ biełaruskaj mowie nie zachawałosia daŭniejšych imion, prypisywanych soncu, kštałtam Swarožyca, Chorsa, Daž-boha, Jaryły, ale daŭniejšyje światki ŭ česć sonca zwiazywajucca z wiesnawym i wosiennym roŭnadzienstwam, z zimowym i letnim soncastojem i ciapier światkujucca ŭ Biełarusi. Jany, wiedama, dapasawany da chryścijanskich świat, ale zwiazany z hetkimi pahladami i abyčajami, jakije ničoha supolnaho nie majuć s chryścijanskim značeńniem świata. Da hetkich nalažać Kaiady, Zapusty, Wialikdzień, Kupalle i Bahač.

1). na hramadu Ferma Rohowa, kupišskaho paw., za toje, što hramada dapuściła ukrywańnie u adnej siamji uciokšych rasiejskich wajennych, — 348 m.

2) na hramadu Bartašuny, paniewieżskaho paw., za toje, što jośo silnaje padazreńnie na hramadu ab ukrywańni uciokšych rasiejskich wajennych, — 100 m.

3). na hramadu Wiejskuny, šyrwinckaho paw., za toje, što hramada, jak dawiedzieno, znachodzieca pad čwiordym padazreńniem u akazańni pomačy adnej bandzie, katoraja nie dawała zabrać dwoch areštawanych ahientami palicejskaho punktu ŭ Šyrwintach rasiejskich wajennych, napała na ahientoŭ, abstrelała ich i adnaho niebaspiečna raniła, —1,500 m.

4). na hramadu Karoliški, ŭładysławoŭskaho paw., za toje, što ŭ načy na 18 IV.17. u Karoliškach adna kabieta (rasiejskaja niemka) była zabita arużnaj bandaj uciokšych rasiejskich wajenna-pałonnych, dy hetaja banda ŭ tuju noč i raniej načewała ŭ Karoliškach, ab čym žychary nie pawiedamili niamieckaj ułaści, —2,000 m.

5). na hramadu Jakubajcy Nowyje-Rosjenskaho paw., za toje, što člieny hramady 7.V. sutreli zalpam sa strelb pry ŭchodzi ŭ adzin sielanski dwor niamieckaho sałdata, katory chacieŭ zrabić śledztwo ab byŭšaj u hety samy dzień u Jakubajcach Nowych napaści niejkaho lichadzieja na niamieckaho unter-af cera, —1,000 m.

6). na hramadu Łazańnikiški, ŭładysławoŭskaho paw., za toje. što hramada, wiedajučy ab ukrywańni jaje člienami ŭciokšych rasiejskich wajennych, nie daniesła ab hetym tcj čas, —192 m.

E. H. O, 6 wieraśnia 1917.

Der Etapen-Inspekteur
z. m.
Heer,
General major.

WIESTKI Z RASIEI.

PIECIARBURH. (P.T.A.) Demokratyčnaja konferencija. Maršałak Čcheidze pastawiŭ na hałasawańnie pytańnie, za ci proci sajuzoŭ: 1) sajuz s partyjej kadetoŭ; 2) sajuz s kiraŭnikami kadeckaj partyi. 760 hałasoŭ padadzieny za sajuz, 688 — proci. Ale s pryčyny niemahčymaści dajści uhody ab sposabi supolnaj pracy s ka etami pytańnie pastawili na hałasawańnie druhi raz, dy jano było adkinuto 813 hałasami proci 180.

Na wiečornym zasiedańni bolšaja čašć pramoŭcaŭ wysupała proci supolnaj raboty z buržuaznymi elementami. U časi zasiedańnia ŭ salu chacieli ŭwarwacca 200 rabotnikoŭ i rabotnic, kažučy, što jany — predstaŭniki $1^1/_2$ miljona rabotnikoŭ, žadajučych mira toi-čas. Paśla doŭhich pierehaworaŭ byli dapuščeny na zasiedańnie 6 delehatoŭ, kab wyskazać žadańnia rabotnikoŭ.

LUGANO. «Corr. d. Sera» danosić, što pieršaje hałasawańnie na demokratyčnaj konferencii wykazało u bolšewikoŭ 485 hałasoŭ spamiž 1200.

PIECIARBURH. U swajej apošniaj pramowi na demokratyčnaj konferencii Kierenskij skazaŭ:

„Urad tolki što atrymaŭ telehramu z Helsingforsa, što armija i flot admowilisia pamahčy nam niedapuścić zasiedańnia finlandzkaho sejmu".

Bolšewiki na heta zakryčali:

«Jany zrabili prawilna»!

AMSTERDAM. Amerykanski ŭrad zajawiŭ rasiejskamu, što Ameryka tolki tady akaže paddzieržku Rasiei, kali taja budzie dalej wajewać z niemcami.

ŠTOKHOLM. „Dień" drukuje pahlady rasiejskich dyplomatoŭ i robić z ich wywad, što rasiejskaje ministerstwo uhledajecca ciapier na sprawu mira inakš, čym raniej. Oficyalnyje kruhi ma ličać bolš niemahčymym pačatak pierehaworaŭ. Pasyłka b člena Dumy Jefremowa, za pasła ŭ Bern ŭumačycca žadańniem zrabić mahčymym pačatak mirnych pierehaworaŭ u kožny momant, bo Bern, jak zdajecca, budzie ihrać wydatnuju rol u budučych mirnych pierehaworach.

PIECIARBURH. (P.T.A.) S Taškientu danosiać, što hrupa ahitataroŭ abjawiła siabie za rewolucyjny ŭrad u horadzi, zachapiła ŭsiu ŭładu u swaje ruki, pierecianuła na swoj bok dwa pałki i apawieściła, što nie pryznaje tymčasowaho ŭradu. Musulmanskaje nasialeńnie i wajennaj škoły, zaniaŭšyje krepašć Taškient, stajać za tymčasowy ŭrad. Żduć krywawych razruchoŭ. Buntaŭščyki nie pryniali ultimatuma tymčasowaho uradu.

Hienerał Korownicenko naznačen za hlaŭnaho kamisara ŭ Turkiestanie, kab siłaj zatušyć razruchi.

ŠTOKHOLM. Narodny schod u Jałcie zabjawiŭ usie byŭšyje carskije ziemli za nacyonalnaje mieńnie. Sielanie zniščyli na Kaŭkazi pałac w. kn. Aleksandra Michaiławiča. U Mahiloŭščynie sielanie zaŭładali ŭsiemi dwornymi ziemlami.

ŻENIEWA. 8 kastryčnika ŭ Tomsku adkrywajecca kongress sibirskich aŭtonomistoŭ, katory pawinien wyprać pajekt aŭtonomii Sibiru.

CIURYCH. Rasiejski ŭrad predłažyŭ b. ministru Chwostowu, hienerału Hurko i w. kn. Michailu, bratu cara, pakinuć Rasieju i pierebracca ŭ saiužnickije staronki.

Z usiaho świetu.

LUGANO. Italjanski urad zahadaŭ 56 burhomistram u paŭnočnaj Itali pa dacca ŭ adstaŭku, winawaciučy ich u prychilnaści da apośnich rewolucyjnych wystupleńnioŭ.

CIURYCH. U Neapoli i wa ŭsiej Kampanii abjaŭleno wajennaje pałažeńnie.

CIURYCH. Adzin italjanski publicyst piše:

«Prykład Piaciarburha adbiwajecca na Italii. Italjanskije socyalisty ŭsiemi siłami starajucca naśledawać Lenina i abiarnuć Italiju ŭ druhuju Rasieju. Pry spadziewanym adkryći italjanskaj kamery socyalisty maniacca ustroić wializarnuju obstrukciju.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

2.X Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Na fronci Flandryi — silnaja artyleryjskaja bitwa, dachodziŭšaja miž Langmark i Holebek da barabannaho ahnia. Na paŭnačy ad darch Menin-Ipr, da lesu Poligon, našy družyny adabrali u anhličan abšar da 500 metroŭ i udzieržali ŭ swaich rukach zdabyču proci silnych kontratak.

Front niamieckaho Naślednika: Na paŭnočnym uschodzi ad Suasson krapčeła artyleryjskaja bitwa. Pad Werdenam ažyŭlenaja artyleryjskaja bitwa. Pry Bezonwo našy družyny ŭwarwalisia ŭ warožyje akopy i wiarnulisia wiadučy bolš za 100 pałonnych.

Uschodni teatr:

Biez pieramien.

3.X. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Nad morem i miž Langmark i Sandworde artyleryjskaja bitwa dajšła wialikaj siły. Ranicaj worahi zusim daremna staralisia adwajewać nazad abšar na poŭnačy ad darohi Menin-Ipr.

Front niamieckaho Naślednika: Naabapoł Laon-Suasson silnaja bajewaja čynnašć. Na En, pad Rejmsam i ŭ Šampani ŭziaty pałonnyje i dabyča. Na uschodnim bierazi Maasu, na paŭnočnym skłonie wiaršyny 344, my zdabyli francuskije akopy na šyryni 1.200 metroŭ. Adbity 8 kontratak. Uziaty bolš za 150 pałonnych. Krywawyje straty worahoŭ nadta wialikije.

U načy s 1 na 2 kastryčnika našy latuny skinuli bomby na London, Margiet, Šyrnes i Duwr.

Uschodni teatr:

Biez wialikšych bitw.

Austryjackije apawieščeńnia.

WIENA. 3.X. Italjanski teatr: Na adrezku S. Gabriele uznialisia nowyje piešyje bitwy. Wialikije siły worahoŭ šturmawali našy pazycyi i zdabyli wuzki adrezak ich na zachodnim skłonie hary.

Kala wajny.

BERLIN. Ŭ načy z 28 na 29 wieraśnia našy bomby, skinutyje latunami, wyzwali ŭ Diunkirchenie wialikije pažary, katoryje abniali ŭwieś Diunkirchen. Hetak hłauny centr składou anhlickaj armii zniščožen.

BERLIN. (W.T.B.). Našy marskije samaloty s flandrskaho uzbiarežža zniščyli ŭ wusci Temzy wialikuju anhlickuju załučuju łodku.

BERLIN. (W.T.B.) Nowyje ŭdačy padwodnych łodak nawakoł Anhlii: 21.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B) Na paŭnočnym wajennym teatry iznoŭ zatopleno 18.000 tonn.

Drukowana ŭ drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej